

Asia: Lausuntopyyntö Pudasjärven Joutensuon tuuli- ja aurinkovoimahankkeen YVA-ohjelmasta (POPELY/701/2024)

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

VSU Uusiutuva Energia Oy Suomi suunnittelee Joutensuon tuuli- ja aurinkovoimavoimahanketta sekä sen sähkönsiirtoa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Hankealue sijoittuu Pudasjärven kaupunkiin ja sähkönsiirron vaihtoehdot Puolangan ja Utajärven kuntien alueelle. Joutensuon tuuli- ja aurinkovoimahankkeen kokonaispinta-ala on noin 7500 hehtaaria. Hankealue on suurelta osin ojitettua suota ja talousmetsää. Hankealueelle suunnitellaan enintään 51 uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 310 metriä. Hankkeeseen kuuluu lisäksi aurinkoenergian tuotantoalue sekä sähkönsiirron vaihtoehtoiset voimalinjat. Aurinkovoimahankkeen tarpeisiin käytettävä maa-ala on noin 102 hehtaaria. Hankkeen sähkönsiirtoa varten hankealueelle rakennetaan sähköasema, jonka yhteyteen suunnitellaan myös sähkövarastoa. Hankealueella tuotetun sähkön siirtämiseksi valtakunnanverkkoon on kaksi vaihtoehtoa. Vaihtoehdossa 1 rakennettaisiin uusi 46 km pitkä 400 kV voimajohto hankealueelta etelään. Vaihtoehdossa 2 rakennettaisiin uusi noin 22 km pituinen 400 kV voimajohto hankealueelta pohjoiseen.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus (LUKE) lausuu hankkeesta seuraavaa:

Luke huomauttaa, että Ympäristövaikutusten arviointiohjelman luontokartoitukset on tehty jo ennen ohjelman lausuntokierrosta. Näin ollen lausunnoilla ei voida arvioida tai vaikuttaa kartoitusten vaikuttavuuteen ja tarkoituksen mukaisuuteen. Aurinkovoima alueiden pinta-alasta ja niiden sijainnista suhteessa ympäristövaikutuksiin ei anneta tietoa. Aurinkovoimala alueet eroavat ympäristövaikutuksiltaan tuulivoima-alueista. Voimalat vaativat isojen pinta-alojen raivausta voimala alueeksi, tässä tapauksessa noin neliökilometriä. Harkintaan tulisi ottaa erillisen YVAn tekeminen aurinkovoimala alueista ja niiden ympäristövaikutuksista. Vähintäänkin aurinkovoimalan ympäristövaikutuksia pitäisi tässä YVA ohjelmassa tarkastella erikseen.

Linnut

Lintulaskentoihin ja muutonseurantaa käytetyt ajat ovat YVA-ohjelmassa minimaalisia. Lyhyissä havaintojaksoissa häiritsevä on epäedullisten sääolosuhteiden osuminen laskenta-aikaan. Pesimälintulaskennat tulisi toistaa vähintään yhden kerran laskentajakson aikana. Tiira-havaintojärjestelmän havainnot tulisi myös myös ottaa käyttöön. Koska pistelaskentamenetelmässä yksittäinen laskentapistepiste kattaa vain hyvin rajoitetun alueen, lintutiedon saaminen kattavasti edellyttää riittävän tiheän laskentapisteverkostoa koko hankealueella ja sen ympäristössä. Mielekkäämpää olisi tehdä lintujen

linjalaskenta, joka kattaisi kokonaisvaltaisesti koko hankealueen ja sen elinympäristöt. Aurinkovoima alueilla tulisi suorittaa kaikki hankealueet kattava pesimälinnuston kartoituslaskenta. Hanhimuutto ja muiden isojen lintujen muutto on vilkkainta huhti-toukokuun vaihteessa, havainnointi tulisi keskittää jo pelkästään tähän ajanjaksoon 2 viikon pituisena. Suuret petolinnut niiden reviirit ja lintujen liikkuminen tulisi selvittää erityisen tarkasti. Kanalintujen soidinpaikkojen selvityksessä tulisi konsultoida myös paikallisia Riistanhoitoyhdistyksiä.

Siirtolinjoista SVE1 linjaus ei ole suotava koska se sivuaa tai lävistää linnustollisesti merkittäviä alueita. Isojen lintujen törmäysriski voimalinjoihin suuri. Törmäysten välttämiseksi tulisi linjat merkitä riittävän selvästi lintupalloilla.

Metsäpeuran liikkuminen ja mahdolliset vaellusreitit hankealueella ja sen läheisyydessä tulisi selvittää. Erityisen tärkeät luontokohteet tulee huomioida hankkeessa.

Poronhoitoon liittyvä vaikutusarviointi

Joutensuon tuuli- ja aurinkovoimavoimahanke sijoittuu Pintamon ja Pudasjärven paliskuntien alueelle. Hankeen YVA-ohjelmassa hankealueen poronhoitoa ja hankkeen sijoittumista poronhoidollisesti on kuvattu aluksia yleispiirteissään. Myös poronhoidon huomioimiseen velvoittavaa lainsäädäntöä ja aluetta koskevia kaavamääräyksiä on samassa yhteydessä kuvattu (sivut 196-199). Tämä jälkeen on yleisempi kuvaus poronhoidon toiminnasta ja vuodenkierrosta (sivut 199-200). Poronhoitoon kohdistuvan vaikutusarvioinnin toteuttaminen kuvataan puolestaan sivuilla 203-206. Vaikutusarvioinnin kuvauksessa käydään läpi vaikutusten ja vaikutusalueen tunnistaminen sekä arvioinnissa käytettävät lähtötiedot ja arviointimenetelmät.

Seuraavat Joutensuon hankkeen YVA-ohjelmassa esiin tuodut lainsäädäntöön ja kaavoitukseen liittyvät määräykset koskevat poronhoidon huomioimista alueella. Poronhoitolain 3 § mukaan poronhoito-oikeus kattaa alueella tietyin poikkeuksin porojen vapaan laidunnusoikeuden maanomistuksesta riippumatta. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaan kaavoilla ei saa aiheuttaa alueen oikeudenhaltijoille kohtuutonta haittaa (MRL 28 §, 39 § ja 54 §). Hankealueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava (2022), jonka suunnittelumääräyksen mukaisesti: "Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat. Valtion maiden käytön osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa." Luke huomauttaa, että tämä neuvotteluvelvollisuus viittaa poronhoitolain 53§:ään, jonka mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Luke katsoo, että erilaiset määräykset lainsäädännössä ja kaavoituksessa alueen poronhoidon huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa on esitetty varsin kattavasti Joutensuon YVA-ohjelmassa. Myös saatavilla olevaa tutkimustietoa tuulivoimaloiden ja vastaavan tyyppisten maankäyttöhankkeiden vaikutuksista poronhoitoon on esitelty kohtalaisessa määrin. Sen sijaan alueen paliskuntien poronhoitoon sekä sen harjoittamiseen ja

toiminataan liittyvät tiedot ja on kuvattu YVA-ohjelmassa varsin yleisluontoisesti. Poronhoidosta yhtenä alueen elinkeinona ja maankäyttömuotona ei myöskään ole mitään mainintaa hankkeen tiivistelmäosassa. On toisaalta ymmärrettävää, että vasta varsinaisessa hankkeen YVA-selostuksessa nämä asiat esitellään ja käydään läpi tarkemmin erilaisten tausta-aineistojen ja -tietojen perusteella. Luke kuitenkin korostaa, että paliskuntien poronhoitoon, toimintaan, laitumiin, porojen vuodenaikaiseen laiduntamiseen ja liikkumiseen liittyvät monipuoliset ja kattavat tiedot ovat keskeisin osa riittävän monipuolista ja kattavaa vaikutusarviointia.

Luke näkee tärkeäksi ja perustelluksi, että poronhoidon vaikutusarviointia tehtäessä Joutensuon YVA-arvioinnissa tukeudutaan saatavilla oleviin oppaisiin sekä käytettävissä olevaan tutkimustietoon tuulivoimaloiden ja vastaavan tyyppisten hankkeiden vaikutuksista poronhoitoon. Tällaista tutkimustulosta tuulivoimaloiden vaikutuksista poronhoitoon on todennäköisesti tulossa Luken Windlife Poro osahankkeessa jo vuoden 2025 aikana. Luke näkee myös tärkeäksi, että erilaisia paikkatietoaineistoja laitumista ja poronhoidosta hyödynnetään monipuolisesti (mm. Luken laiduninventoinnit sekä GTK:n/SYKE:n/Luken uusi suotyyppiluokittelu). Luke korostaa kuitenkin, että poronhoidon paikkatietoja (TOKAT-aineistot) paliskunnista tulee päivittää ja hyödyntää kattavasti yhdessä paliskuntien kanssa samalla kun paliskuntien poronhoidosta, toiminnasta, laitumista, porojen laidunkierrosta tulee kerätä tarpeellisia tietoja paliskuntien toimihenkilöitä haastatteleamalla. Samalla Luke huomauttaa, että yhdellä haastattelulla ei todennäköisesti saada kaikkia tarvittavia tausta- ja arviointitietoja koottua paliskunnasta. Tästä syystä paliskunnan poroisännän ja hallituksen kanssa tulisi käydä useampi täydentävä neuvottelu ennen kuin lopullisiin vaikutusarvioihin päädytään.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke katsoo, että hankkeen vaikutuksia linnustoon pitäisi selvittää yksityiskohtaisemmin tehostamalla muuton seuranta ja pesimäaikaista lintulaskentoja kattavammiksi. Siirtolinjoista SVE1 linjaus ei ole suotava koska se sivuaa tai lävistää linnustollisesti merkittäviä alueita. Aurinkovoimalan ympäristövaikutuksia pitäisi YVA ohjelmassa tarkastella erikseen. Luke katsoo, että paliskuntien poronhoitoon, toimintaan, laitumiin, porojen vuodenaikaiseen laiduntamiseen ja liikkumiseen liittyvät tiedot ovat keskeinen osa monipuolista ja kattavaa vaikutusarviointia. Joutensuon YVA-arvioinnissa tulisi tukeutua saatavilla oleviin oppaisiin sekä käytettävissä olevaan tutkimustietoon tuulivoimaloiden ja vastaavien hankkeiden vaikutuksista poronhoitoon.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 20.12.2024 klo 11:25:47.

Lausunnon valmistelija(t):

Esa Huhta

Jouko Kumpula

Luonnonvarakeskus

Latokartanonkaari 9

PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Liitteet:

Tiedoksi: